Posamezna številka stane 1 krono. Poštnina v državi SHS pavšalirana

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K, izven Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta št. 5. List se dopošilje do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. —:— Telefon štev. 220. —:—

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje „Katol. tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročila, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za velikrajne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. —:— Telefon St. 220. —:—

26. štev. Maribor, dne 30. junija 1921. 55. letnik.

Resnica o „velikanskih uspehih" samostojnih poslancev.

Krav na široko se je razkoračila samostojna bahavost v 25. številki „Kmetijskega lista". Kričavo objavljanje „velikanskih uspehov" samostojnih poslancev je za vse hinavsko počenjanje gospode okoli „Kmet. lista" tako značilno, da ga ne moremo mirno gledati, ne da bi v njem nagromadenih laži ne razkrinkali. „Kmet. list" piše o „velikanskih uspehih" samostojnih poslancev. Kje so ti uspehi? Nikdar še niso davki tako izmozgavali slovenskega kmeta kakor ravno sedaj, ko sedijo samostojneži v beograjski in ljubljanski vladi. Ako so samostojni voditelji tako mogočni gospodje, zakaj pa niso dosegli izenačenja davkov po vsej državi?

Zakaj je obremenjen z davki predvsem slovenski kmet in zakaj se njegovi samostojni „voditelji" ne brigajo zanj?! Iz uradnih podatkov je razvidno, da plačuje v vsej državi slovenski kmet razmeroma največje davščine. Samostojni voditelji so imeli priliko dovolj, da v Beogradu zastavijo z ozirom na krivično odmerjevanje davkov svoje toliko hvalisane sposobnosti in sile. Tega seveda niso storili, ker so v borbi za izvoznice, dobro plačana korita in poslaniška mesta na slovenskega kmeta popolnoma pozabili. Dokler je bila naša stranka v vladi, ni dovolila, da bi se davki početvorili. Komaj so prišli samostojni v vlado, so bili davki v kratkem času za štirikratni iznos povišani.

Kaj pa je s trošarino, ki so jo demokratski ministri naložili na kavo, sol, sladkor itd.? Za odpravo tega bremena, ki tlači v prvi vrsti kmeta in kmetsko-delavske sloje, niso zganili samostojni poslanci niti z mezincem.

Pač pa so dosegli, da so se v dobi njihovega vladanja dvignile razne pristojbine, prenosnine in davek na dedščine. Po zatrjevanju samostojnih poslancev so ta bremena ugodnosti in olajšave za našega kmeta. Na prvi strani kriči „Kmet. list" o „velikanskih uspehih" samostojnih poslancev, na drugi strani iste številke pa poroča, da se bo vpeljalo nove takse, ki se bodo plačevale izključno v dinarjih. Ali ni to največja lumparija, kar je svet pozna?!

Samohvala o prostem izvozu živine, ki so ga „dosegli" slabostojni poslanci, je plitva in neumna. Vsi veste, da je naša država predvsem poljedelska in ne industrijska država. Kaj naj torej Jugoslavija izvaža? Morda stroje, motorje itd., katerih ne proizvaja? Kaj naj stori z živino in žitom, katerega ima v izobilju. Jasno je kot beli dan, da mora izvažati, ako je navezana na uvoz drugih potrebščin. Izvoz žita se prepove samo takrat, kadar preti slaba letina in njej sorodna lakota. Isto je z živino: dokler je bilo še malo živine, se je izvoz omejeval. Sedaj, ko ima Srbija zopet dovolj živine, jo je treba izvažati in radi tega so Srbi dovolili izvoz. Carina se je samo znižala, ni pa odpravljena, kakor bi bilo potrebno. Znižati so jo pa morali radi tega, ker Avstrija ni bila več v stanu, kupovati radi visoke carine naše živine. Ako bi naši državniki postopali drugače, omejevali izvoz živine, katere je sedaj dovolj, ohranili carino na isti višini, bi zaslužili po vsej pravici, da se jih posadi na zatožno klop.

Znižane carine so pesek, ki ga sujejo samostojni poslanci kmetskemu ljudstvu v oči. Kar bodo državne blagajne vsled znižane carine premalo sprejele, bodo davkoplačevalci doplačali z drugimi davki in pod drugimi naslovi. Stiskali jih bodo z direktnimi davki, pristojbinami, taksami itd.

Prometni davek bo prišel v novi, še hujši obliki in kmetje bodo nekoliko pozno videli, koliko bodo morali plačevati vsled tega, ker bo novi prometni davek podražil vso trgovino in ves promet. Ta veliki „uspeh" samostojnih poslancev bo slovenski kmet prav kmalu začutil na lastni denarnici.

Isto je z davka prosto žganjekuho. Naši poslanci so se zanjo vedno borili. Na njihov pritisk se je moral finančni minister udati vsaj toliko, da mora med slovenskim in srbskim kmetom, ki za žganjekuho noče plačati niti vinarja, vladati popolnoma enakopravnost.

„Velikanski uspehi" samostojnih poslancev niso nič drugega nego strah pred ljudsko sodbo. Boj, ki ga bijejo samostojni poslanci skupno z demokrati proti slovenski samoupravi ali avtonomiji gre namreč h koncu, z njih pomočjo bodo vklenili naše ljudstvo v centralistične okove, gospodarsko odvisnost in suženjstvo. Grešnikom se vzbuja črna vest in radi tega se v svojih glasilih penijo v divjem in zlobnem podtikovanju proti naši stranki, o kateri so vedno govorili, da je — uničena. „Velikanskih uspehov" samostojnih poslancev se bo slovensko kmetsko ljudstvo spomnilo posebno tistokrat, kadar bodo nad njegovim hrbtom vihteli beograjski mogočni valpetski bič in kadar bodo davčni vijaki polagoma lomili njegove kosti.

Naša stranka, ki se je v najtežavnejših časih — v svetovni vojni — pogumno borila za obstanek slovenskega kmeta, ne bo odnehala v boju za njegove pravice nikdar in pod nobenimi pogoji. Zasluženo plačilo pa čaka tiste, ki so ga prodali za Judeževe groše in osebnemu častihlepju na ljubo.

Delo „samostojnežev" za kmetsko ljudstvo.

Ginljivo je gledati koritarje samostojnežev, kateri so s takimi obljubami nastopili lansko leto pri volitvah v konstituanto, da so premotili mnogo naših ljudi — Evo jih! Mesar Pucelj — minister-strokovnjak v računih in menjavanju denarja, Iv. Urek — podpredsednik skupščine, živinski dohtar Rajer — direktor razredne loterije — mlinar Dobnik — podpredsednik vlade, leni, nesposobni Demšar, poverjenik, liberalni agitator Jamnik — poverjenik, nebroj agitatorjev, — sekvestri in nadzorniki na graščinskih posestvih. Tako izgleda nesebično, požrtvovalno delo za kmetsko ljudstvo!

Kaj pa dobi ljudstvo od teh sijajno plačanih voditeljev Samostojne stranke? Dobi sledeče dobrote:

1. Vedno večja bremena, več vojakov, več žandarjev.
2. Sme plačati kupnino za Turke v znesku 1.200 milijonov kron.
3. Sme plačati za ruske vojake mesečno 24 milijonov kron.
4. Mora mirno gledati zapravljanje denarja v posameznih ministrstvih, tudi v kmetijskem.
5. Mora trpeti, da se za »samostojneže« ustvari mastno plačano mesto (brez dela) podpredsed. vlade v Ljubljani.
6. Dobi zvišani zemljiški davek, davek na dedščine in desetek, zvišane razne pristojbine itd.
7. Dobi kupljeno ustavo, katero odklanjajo skoraj vsi hrvatski poslanci in ogromna večina slovenskih poslancev, proti kateri nastopajo vsi kmetski poslanci izvzemši poslance Samostojne.

Kmetsko ljudstvo! Teh novih bremen, katerih je naložila vlada, odkar so samostojni vstopili v vlado, ne bo mogel kmet dolgo nositi, a kaj zato. Samostojnežem je dovolj, da podprejo Pucelja, da mu ne bo treba iti v Ameriko, da sezidajo Ureku na državne stroške novo hišo, da rešijo z Ekonomom Drofenika in druge barantavce, da izvojujejo — staro pravdo za voditelje in agitatorje Samostojne; vse to pa naj plača ljudstvo v obliki novih zvišanih davkov in pristojbin.

Ljudstvo in šola.

Prva naloga vsake vlade v naši novi državi bi morala biti: urediti državo modro in pravično, uvesti dobro upravo, da bodo vsi državljani zadovoljni, z dobro zunanjo politiko si zasigurati meje in pripraviti srečen razvoj, pobijati draginjo z vsemi sredstvi, socialno pravično urediti razmere med posameznimi stanovi. Toda odkar so liberalci s svojimi zavezniki vzeli vlado v svoje roke, delajo ravno nasprotno kakor bilo prav. Uprava je vedno slabša, pritožb ljudstva vedno več, nezadovoljnost vedno raste itd. Liberalno-samostojne vlade prva skrb je namreč braniti kapitaliste in veri ter cerkvi vzeti vso svobodo, pravico in upliv. Da bi to čimprej dosegli, so se vrgli na mladino in šolo. S pomočjo brezverskega Sokola in brezverske vzgoje v šoli bi radi v najkrajšem času uresničili svoje liberalne namene pri mladini. Ljudstvu bi radi odvzeli vsak upliv, vsako pravico do šole in vzgoje otrok. »Slov. Gospodar" je že večkrat opozarjal slov. krščansko ljudstvo na nevarnost, ki preti naši mladini, krščanski vzgoji in šoli od liberalcev in samostojnežev, katerim z vso vnemo pomaga liberalno misleče učiteljstvo, ki se da od Pribičeviča in Žerjava zlorabljati kot priprega za liberalno-kapitalistični voz. Načrte, po katerih bi se naj po želji liberalnega učiteljstva uredila šola, mora slov. ljudstvo odločno odkloniti, zavreči. Oni hočejo, da bi imela pri šoli in vzgoji otrok govoriti samo kak liberalni minister in učitelj, starši bi naj smeli samo plačevati. Najdražji svoj zaklad, svojo deco, izročijo starši šoli, in naj bi ne imeli nič govoriti, kako se naj otroci vzgajajo?

Otroci so last starišev in ne države ali učiteljstva, zato pa imajo v prvi vrsti stariši določevati, kaka bodi šola, kako se naj otroci vzgajajo. Učitelji morajo biti v službi ljudstva, starišev, katerih deco imajo vzgajati in poučevati, ne pa sluge države ali kakih zagrizenih ministrov ali strankarjev. Zato bi učitelji morali stati na strani krščanskih starišev, ki hočejo, da se njihovim otrokom da krščanska vzgoja v šoli, ne pa na strani zloglasnega Žerjava, ki se je zaklel, da hoče iztrebiti katoliško vero iz Slovenije. Ali naj taki ljudje vzgajajo mladino krščanskih starišev? Kako steklo zagrizeni sovražniki krščanske vzgoje so liberalni učitelji, nam kažejo besede predsednika društva liberalnih jugoslovanskih učiteljev Luka Jelenca, ki je rekel: »Učitelji, ki so člani krščanskega društva slovenskih učiteljev Slomškove zveze, ki so torej krščanskega mišljenja in so za krščansko vzgojo, morajo ali iz Slomškove zveze ali pa bodo izgubili službo«. Tako daleč smo torej že: učitelje, ki se držijo krščanskih načel, ki so za versko vzgojo, hočejo spoditi iz službe. Slovensko ljudstvo, te besede si dobro zapomni. Te besede kažejo, da so se liberalni učitelji popolnoma vdinili Pribičeviču in Žerjavu, da so oni zakleti

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevel Paulus.

(Dalje.)

In solze so mi prišle, ko sem pomislil, da bo ta nerodni, tuji deček odslej pomagal moji ljubi materi. Bojim se, da sem prav po pasje ravnal z njim. Novinec je bil in prav neokreten fant, kregal sem ga in ga zbadal kjer se je le dalo.

Noč je minila in drugi dan po obedu sva se s Tomom spet odpravila na pot. Poslovil sem se od matere, od dolinice, kjer sem živel, odkar sem na svetu, in od ljubega, starega „Admirala", ki mi pa ni več tako ugajal, odkar je bil popravljen in pobeljen. Moja zadnja misel je bil kapitan. Spomnil sem se ga, kako je hodil ob obrežju s svojim starim klobukom, ki je za njim tičalo petelinje pero, s svojo brazgotino na licu in velikim daljnogledom pod pazduho.

Pa zavila sva krog griča in hiša mi je izginila izpred oči. —

O mraku naju je pobral pri „Kralju Juriju" poštni voz. Sedel sem stisnjen med Tomom in debelim starim gospodom in kljub nagli vožnji in mrzlemu nočnemu zraku sem kmalu trdo zaspal. In spal sem vso pot čez griče in doline od ene poštne postaje pa do druge in šele močen sunek med rebra mi je odprl oči.

Stali smo na ulici sredi mesta — pred velikim poslopjem in beli dan je že sijal z neba.

„Kje smo?" sem vprašal.

„Bristol!" je rekel Tom. „Doli z voza!"

Graščak Trelawney si je najel stanovanje daleč spodaj pri ladjarnah, da je laže nadzoroval delo in popravila na naši jadrnici.

Tja doli sva morala s Tomom in na moje veliko veselje naju je peljala pot vseskozi ob pristaniščih in mimo ladij vseh mogočih velikosti in vrst in narodov celega sveta. Na eni so si mornarji prepevali pri svojem delu — na drugi so viseli gori med jadri, visoko nad mojo glavo, na vrveh, ki so bile videti tenke kakor pajčevina.

Čeravno sem živel vse življenje ob obrežju, se mi je zdelo, da nisem še nikoli tako blizu morja kot danes! Duh katrana in morske slane vode je bil čisto drugačen tukaj! In ljudje, ki sem jih videl! In vsi so bili daleč od onstran morja! Stari, ogoreli mornarji so me srečavali, z zlatimi obročki v ušesih, z navihanimi brkami in lasmi, spletenimi v kite, gugajoč se in nerodno so stopali, videlo se jim je, da se navajeni na zibajoče se ladijske krove. Če bi bil srečal kralje in kneze, ne bil bi jih gledal s tolikim radostnim zanimanjem, kakor te raznovrstne pomorske postave!

In tudi jaz pojdem na morje, čez morje na brzi jadrnici, s pevajočimi, drznimi mornarji, neznanemu in bajnemu otoku naproti, iskat zakopane zaklade!

Ves zatopljen v svoje prelepe sanje sem prišel s Tomom pred velik hotel. Graščak Trelawney, oblečen kot pristen pomorski častnik, v sinjemodri suknji ta belih hlačah, je ravnokar stopil iz vrat. Lice se mu je smejalo, in izvrstno je posnemal zibajočo se hojo pravega pomorščaka.

„Glej jih! Dobrodošli!" je vzkliknil. „In sinoči je prišel že tudi gospod zdravnik iz Londona! Imenitno! Vsa družba je zbrana!"

„Oj, gospod graščak, kedaj pa odjadramo?" sem kriknil.

„Kedaj odjadramo —?" je dejal — „jutri —!"

VIII.

Po zajutrku mi je dal graščak neko pismo na Dolgega Johna Silver, krčmarja v gostilni „Pri daljnogledu." Brez velike težave jo bom našel, mi je pravil, naj le samo grem na obrežju ob ladjarnah in skrbno pazim na nizko hišico z novim napisom.

Odpravil sem se na pot ves vesel, da bom spet gledal ladje in mornarje. Prerival sem se skozi goste trume ljudi, med tovori, zaboji in zavoji, ker ob tem času je v pristanišču najbolj živo, in končno sem našel gostilno „Pri daljnogledu."

Naredila je precej ugoden utis. — Napisu se je videlo, da je bil šele sedaj pred kratkim nov, na oknih so viseli lični rdeči zastori, tla so bila lepo snažno umita. Od dveh strani so bila vrata v nizko, pa prostorno pivsko sobo. (Dalje prihodnjič.)